

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№1(126)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2019

Astana, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к., (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. К.Сатбаева, 2, каб. 408

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн.31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Аймұхамбет Ж.Ә., Қараханқызы Ұ.</i> Мета­мәтін құрылымындағы мифтік символика	8
<i>Айтуғанова С.Ш., Дәулетова А.А.</i> Дала патшайымдары туралы аңыз бен ақиқат ...	16
<i>Аққұлы С.</i> Алаш мемлекеттік армиясының құрылуы хақында	24
<i>Доскеева Ш.А.</i> Ә.Нұршайықовтың эпистолярлық мұрасы	39
<i>Дәуітова Г.Р., Сұлтан Е., Мейрамбекова Л.К.</i> Көне эпостағы мифтік кейіпкерлер	46
<i>Еслям А.Б., Алтысбаев Қ.Қ.</i> З.Ахметов зерттеуіндегі Абайдың шығармашылық мұрасы	54
<i>Жүсіпов Н.Қ., Ибраева А.Т.</i> Бекмұрат Уақатов зерттеулеріндегі халық өлеңдерінің жанрлық жіктелуі	61
<i>Қасқабасов С.А.</i> Томирис – «Мәңгілік ел» идеясының символы	69
<i>Кемеңгер Қ.Р., Діл­дә Ж.Р.</i> М.Мырзахметұлы Бауыржан Момышұлы жайында	77
<i>Өскен Ә.М., Қамзабекұлы Д.</i> Алаштану: текстологиялық жауапкершілік туралы (Ә.Н. Бөкейханның «Жаңа мектеп» журналында жарияланған мақалалары)	84
<i>Садықова Р.Т.</i> Халел Ғаббасов: өмір мен өріс мектептері	94
<i>Химмат Сайед Әли әш-Шазли</i> Орыс әйелдерінің қайғылы тағдыры – орыс адамының дара тұлғасы (Е.Чи­жованың «Әйелдер уақыты» романы негізінде)	104

Лингвистика

<i>Әбдуәліұлы Б., Көшкінбай Д.</i> Қазақ лексикасындағы құқықтық ақпараттарды зерттеудің жалпы мәселелері	120
<i>Әубәкір С.С., Біжкенова А.Е.</i> Поэтикалық дискурстың ерекшеліктері	127
<i>Досжан Р.А.</i> Тарихи түбірлердің сөзжасамдық қабілеті	135
<i>Ақжигитова А., Елегенова М., Жанзакова А.</i> Қазақстанның лингвистикалық ландшафтындағы көптілділік белгілері (Астана қаласы негізінде)	142
<i>Сарсикеева Г.К., Байоразова Ж.К.</i> Абайдың 38-інші сөзін орыс және ағылшын тілдеріне аудару: салыстырмалы анализ	150
<i>Сейидова С.</i> Әзірбайжан, ағылшын және орыс тілдеріндегі «Жас» концептісі және оның идиоматикалық өкілдігі	157
<i>Сыздықова Г.О., Шолақова А.К.</i> «Ер Төстік» ертегісінің лингвосомиотикалық аспектісі	165

Тіл мен әдебиетті оқыту әдістемесі

<i>Баекеева А.Т., Тәжібаева С.Ж.</i> Тау-кен саласындағы халықаралық терминдерді аудару	173
<i>Ниязова А. Е., Мукатова М.Н.</i> Көптілді ортада шет тілінде сөйлеудің мультилингвалды әрекетін қалыптастыру	183
<i>Смағұлова А., Мұхаметқалиева Г., Балтабаева Г.</i> Сөздерді құрылымдық ұйымдас­тыру (ағылшын және қазақ тілдеріндегі «мұнай газы» термині)	191

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Aimukhambet Zh.A., Karakhankyzy U.</i> Mythical symbolism in the structure of metatext	8
<i>Aituganova S.Sh., Dauletova A.A.</i> The legend and truth about the steppe queens	16
<i>Akkuly S.</i> About the creation of the Alash state army	24
<i>Doskeyeva Sh.A.</i> A.Nurshaikhov's contribution to the epistolary genre	39
<i>Dautova G., Sultan Y., Meirambekova L.K.</i> Mythical characters in the archaic epos	46
<i>Yeslyam A.B., Alpysbayev K.K.</i> Abai's heritage in Z. Akhmetov's research	54
<i>Jysipov N.K., Ibrayeva A.T.</i> Genre classification of folk poems in Bekmurat Uakatov's researches	61
<i>Kaskabasov S.A.</i> Tomiris - Symbol of the Concept of «Мәңгілік ел»	69
<i>Kemenger K.R., Dilda Zh.R.</i> M. Myrzakhmetuly is about Baurzhan Momysuly	77
<i>Osken A.M., Kamzabekuly D.</i> Alash studies: on textual responsibility (Articles by A.N. Bokeykhan, published in «Zhana mektep») journal	84
<i>Sadykova R.T.</i> Khalel Gabbasov: School of life and development	94
<i>Himmat Sayed Ali ash-Shazli</i> The Tragic Fate of the Russian Women and the Symbol of the Russians Identity (According to the Novel by E. Chizhova «Time of Women»)	104

Linguistics

<i>Abdualiuly B., Koshkinbay D.S.</i> General problems of studying legal information in Kazakh lexicon	120
<i>Aubakir S.S., Bizhkenova A.Ye.</i> Features of Poetic Discourse	127
<i>Doszhan R.A.</i> Word-building ability of historical roots	135
<i>Akzhigitova A., Yelegenova M., Zhanzakova A.</i> Multilingual signs in the linguistic landscape of Kazakhstan (the case of Astana)	142
<i>Sarsikeyeva G.K., Baiorazova Zh.K.</i> Translation of Abays 38 th word info Russian and English: comparative analysis	150
<i>Seyidova S.</i> The concept of "Age" and its idiomatic representation in the Azerbaijani, English and Russian languages	157
<i>Syzdykova G.O., Sholakova A.K.</i> Linguosemiotic Aspect of Fairy Tales	165

Methods of teaching language and literature

<i>Bayekeyeva A.T., Tazhibayeva S.Zh.</i> Translating International Terms for Mining Industry	173
<i>Niyazova A. E., Mukatova M.N.</i> Formation of foreign language speech activity in a multilingual environment	183
<i>Smagulova A., Mukhametkaliyeva G., Baltabayeva G.</i> Structural organization of words («Oil gas» term in English and Kazakh)	191

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Аймухамбет Ж.А., Караханкызы У.</i> Мифическая символика в структуре метатекста	8
<i>Айтуганова С.Ш., Даулетова А.А.</i> Легенда и правда о степных королевах	16
<i>Аккулы С.</i> О создании Алашской государственной армии	24
<i>Доскеева Ш.А.</i> Эпистолярное наследие А. Нуршаихова	39
<i>Даутова Г.Р., Султан Е., Мейрамбекова Л.К.</i> Мифические персонажи в архаическом эпосе	46
<i>Еслям А.Б., Алтысбаев К.К.</i> Творческое наследие Абая в исследованиях З.Ахметова	54
<i>Жусипов Н.К., Ибраева А.Т.</i> Жанровая классификация народных стихов в исследованиях Бекмурата Уакатова	61
<i>Каскабасов С.А.</i> Томирис – символ вечной идеи «Мәңгілік ел»	69
<i>Кеменгер К.Р., Дильда Ж.Р.</i> М. Мырзахметулы о Бауржане Момышулы	77
<i>Оскен А.М., Камзабекулы Д.</i> Алашоведение: о текстологической ответственности (Статьи А.Н.Бокейхана, опубликованные в журнале «Жана мектеп»)	84
<i>Садыкова Р.Т.</i> Халел Габбасов: Школа жизни и развития	94
<i>Химмат Сайед Али аш-Шазли</i> Трагическая судьба русских женщин – символ идентичности русского человека (по роману Е.Чижовой «Время женщин»)	104

Лингвистика

<i>Абдуалиулы Б., Кошкинбай Д.</i> Общие проблемы изучения правовой информации в казахской лексике	120
<i>Аубакир С.С., Бижекенова А.Е.</i> Особенности поэтического дискурса	127
<i>Досжан Р.А.</i> Словообразовательные важности исторических корней	135
<i>Акжигитова А., Елегенова М., Жанзакова А.</i> Многоязычные знаки в языковом ландшафте Казахстана (на примере Астаны)	142
<i>Сарсикеева Г.К., Байоразова Ж.К.</i> Перевод 38-го слова Абая на русский и английский языки: сравнительная анализ	150
<i>Сейидова С.</i> Концепт «Возраст» и его идиоматическое представление на азербайджанском, английском и русских языках	157
<i>Сыздыкова Г.О., Шолакова А.К.</i> Лингвосемиотический аспект волшебных сказок	165

Методика преподавания языка и литературы

<i>Баекеева А.Т., Тажибаева С.Ж.</i> Перевод интернациональных терминов горно-рудной промышленности	173
<i>Ниязова А.Е., Мукатова М.Н.</i> Формирование иноязычной речевой деятельности в мультилингвальной среде	183
<i>Смагулова А., Мухаметкалиева Г., Балтабаева Г.</i> Структурная организация слов (термин «нефтяной газ» в английском и казахском языках)	191

XFTAP 17.71.91

Г.Р. Дәуітова¹, Е. Сұлтан², Л.К. Мейрамбекова³

¹Әл-Фараби ат. Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

³Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

(E-mail: ¹gulnazdautova001@gmail.com, ²yertaysultan@gmail.com, ³lmeyrambekova@mail.ru)

Көне эпостағы мифтік кейіпкерлер

Аңдатпа. Эпостардың барлық жанрларындағы маңызды категориялардың бірі – батырлардың ерлігі мен олардың дұшпандарына қарсы күресі болып табылады. Дәуір алмасуына, тарихи жағдайларға қарай, дұшпан бейнесінің берілуі де заманмен бірге өзгеріске ұшырап отырды. Ең алғашқы көне эпостарда батырлар негізінен мифтік кейіпкерлермен ғана жауласқан болса, уақыт өте келе тарихи оқиғалардың дамуына байланысты жаулары да шынайы қасиеттерге ие образдарға ауысады. Уақыт өте келе жезтырнақ, құбыжық, төбекөз, мыстан кемпір, айдаһарлар сынды образдарды батырдың жері мен отанына қауіп төндіретін, жау образындағы адамдар алмастыра бастайды. Оларды негізінен көне мифтік бейнелер, зооморфтық кейіпкерлер, туыстас, бірақ жауласып жүрген ру-тайпа өкілдері, қалыңдық үшін бақталастыққа түскен қарсыластар, құрайды. Мақалада архаикалық және батырлық эпостағы бас кейіпкерлермен күресуші образдардың түрленуі мен дамуы жан-жақты қарастырылады. Эпикалық кейіпкердің бейнесін жасаудағы көне сюжет пен мотивтердің рөлі сипатталады. Көне эпостағы қаһарман қарсыластарының түрлері айқындалады.

Түйін сөздер: эпос, көне эпос, батырлық жыр, миф, мифтік кейіпкерлер, түркі халқы.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-126-1-46-53>

Кіріспе. Эпостың көне (архаикалық), батырлық, ғашықтық (лиро-эпостық), тарихи, дастандық деп жіктелуінің өзі тақырыптарына ғана тәуелді дүние емес. Мифтік кейіпкерлермен күресуші батырлар бейнесін нақтылауда көне эпос мәтіндері алғы орында. Қазақ эпосындағы архаикалық мифологиялық қабаттардың басқа түркі халықтарының, атап айтқанда якут олонхоларымен, башқұрт, қырғыздардың эпостарымен салыстырғанда аз деңгейде кездесетінін атап өткен жөн. Қазақ эпосы – тарихиланған эпос. Оның көп бөлігін ортағасырдың соңғы ширегінде пайда болған тарихи эпостар құрайды. Эпостың дәл осы түрі дамудың тарихи жолдарын, басты кейіпкердің бейнесін түрлендірудің ерекшеліктерін көрнекі түрде көрсетеді.

Мақсаты. Эпикалық кейіпкердің бейнесін жасаудағы көне сюжет пен мотивтердің рөлін көрсету және көне эпостағы мифтік кейіпкерлердің қызметін талдау.

Нәтижелері мен талқылау. Функционалды қызметі тұрғысынан фольклордың міндеттері үшке негізделі зерттелген. Алдымен танымдық, енді бірде эстетикалық, тіпті идеологиялық жүгі бар, мұны фольклордың қызметі деп білеміз. Аталған қызметтер тыңдаушысына қарай жіктеледі. Осы айтылғандар фольклордың үлкен жанры эпостардың да, оның ішіндегі көне эпостардың сипаты мен қызметі болып табылады. Ендеше, мифтік кейіпкерлер, олармен күресуші батыр көне дүниетанымдық, көне мәдениеттік бейнелер екені, олар ұшырасатын көне эпостар эстетикалық, танымдық, идеологиялық қызмет атқара отырып, белгілі бір мақсаттарды арқалай дүниеге келгендігі анық.

Мифтік дүниелердің барлығы мейлі мифтік аңыздар болсын, эпос болсын айтар ауызға жеңіл олжа емес. Десек те, С. Қондыбай өзінің «Арғы қазақ мифологиясы» еңбегінде: «Бұл жөнінде «жаңалық» ашып жатудың керегі шамалы. «Миф» және «мифология» атауының анықтамасы кез-келген арнайы тақырыптық сөздіктер мен кітаптардың кіріспесінде-ақ тәптіштеліп баяндалады», – дейді [1, 502 б.] Иә, шындығында да бұл сөзді оқырманға кеңінен түсіндіріп жатудың қажеті шамалы. Тек, «миф» деген сөздің өзі адам-

ды тылсымға тартады. Өйткені, мифтік аңыздар, мифтік әңгімелердің астарында тек қиял-ғажайып оқиғалар ғана емес, халықтың түпкі санасы жатыр. Бір кездердегі адамзаттың ғаламды түсінудегі балаң ойлары, белгілі бір күшке, жаратушыға сиынуы, тіпті, ара жігін ажыратып қарай алсаң тарихи оқиғалар да мифтік аңыздарда кездеседі.

Фольклордың бір тармағы мифтік аңыздар. Жалпы аңыз дегеніміз белгілі бір тарихи оқиғаның төңірегінде өрбитін әңгіме болса, миф одан арырақ жатыр, яғни мифтік аңыздардың тамыры терең. Тіпті, мифтік аңыздардағы жүйелер мен сюжеттер арқылы бүкіл әлемдік халықтардың бөлінісі туралы зерттеу жүргізуге болады.

Алдымен көне эпостарға тоқталмас бұрын, классикалық жырлар мен көне эпостардың арақатынасын ажыратып алуымыз керек.

1. Классикалық батырлық жырларда да, көне эпостарда да бір балаға зар болу сарыны бар. Алғысында бұл негізгі сарын ретінде әр жырда ұшырасса, кейінгісінде, яғни, көне эпостардың барлығында дерлік кездесе бермейді.

2. Классикалық батырлық жырларда көмекшілер ретінде кездесетін әйел, ата-ана, тұлпар, желеп-жебеушілер рөлі көне эпостарда да сол қалпы десек болады. Бұлардың қатары енді мифтік кейіпкерлер таусоғар, саққұлақ, желяяқ, көлтаусар, мерген секілді ертегілік персонаждармен толыса түседі.

3. Көне эпостарда кейінгі классикалық жырлардағы көптеген сарындар ұшыраса бермейді. Ұшырасса да бірізді баяндалмайды. Мәселен, бас кейіпкердің өсуі, ата-ана тілегі, тұлпар іздеу, баптау, ғажайып дүниеге келу, ұлттық салт-дәстүрге, сана-ғұрыпқа жақындық, діни элементтер.

4. Классикалық жырларды типологиялық зерттеуде «мотив» (сарын) деген ұғым басты назарда. Жырлардың бәрінде ұқсас мотивтер өте көп болады. Мысалы, батырлық жырлар бір балаға зар болу немесе ғажайып дүниеге келу сарыны арқылы басталатынын білеміз. Батырлық жырлардың бәріне дерлік осы тектес оқиғалар тән болған соң ол «мотив» деп қарастырылды. Дәуірлес жырлардың тууында бұл үрдіс секілді қызмет атқарады. Онсыз ешқандай жыр басталмауы керек секілді. Жырдың басталуына ғана тән нәрсе емес. Бұдан бөлек те батырлық жырларды туыстастырып жатқан оқиғалық желілер, суреттеулер, мотивтер көп. Ал, көне эпостар бір сарынды басталмайды. Басты айырмашылықтардың бірі дер едік. Көне эпосты оқымайынша, қалай басталатыны туралы болжам айту қиын, яғни классикалық жырлардағыдай ұқсас оқиғалы емес. Ол әдеттегідей тоқсан сай толы малы бар, ұлты мен елі белгілі, бір ұрпақ сүюді аңсаған, сонысы үшін бәрінен баз кешіп әулие аралап кеткен байдың мұң-зарымен басталмайды. Басқаша айтқанда, мотив енді көне эпостарға келе бермейтін ұғым болып қала береді.

5. Классикалық батырлық жырларда көтерілетін мәселелердің ірісі ел мүддесі болса, көне эпостарда халқын жаудан азат ету жиі кездесетін оқиға емес, арагидік ұшырасатын эпизодтық желілерден ары аспайды, яғни, басты идеялық мақсат ол емес. Көне жырларда көбіне бір мақсат қуалау, бір тапсырма алу, жақынын қорғау, жеке бастың, отбасының қамын жеу, әке-шеше тілегін орындау, басқа бір кейіпкер тілегімен аттану негізгі мүддеге айналып, жырдың идеясы осыны баян етеді.

6. Батырлық жырлардағы басты кейіпкердің жауы тарихи қалмақ, қызылбас, солардың ел таныған батырлары т.б. болып келеді. Көне эпостарда басты жау адам емес. Бас кейіпкерлер мұнда жеті басты жалмауызбен, мыстан кемпірмен, мыстан кемпірдің баласымен, айдаһармен, алып жыланмен, суға иелік еткен адам сенгісіз жайынмен, құбыжықпен, дию, дәулермен, жалғыз көзді жаратылыстармен (циклоп) т.б. айқасады.

7. Қаһармандық жырлар секілді көне эпостар да шамадан тыс көп варианттылы боп келмейді.

Біз келтірген көне эпос пен классикалық батырлық жырлардың айырмашылықтары мен ұқсастықтары өте көп. Бұл ең негізгілері ғана екенін айта кету керек. Өзге де қырла-

рынан қарай отырып, эпос түрлерінің ара-қатынасында бұдан да бөлек көптеген мәнді пайымдаулар келтіруге болады. Бұл туралы ғалым Р.Бердібаев: «Архаикалық пен классикалық эпостың өзіндік өрнегін ажырата танудың өзге де шарттары бар екендігін фольклор зерттеушілер негізінен жүйелі талдап шыққан. Ол шарттылықтар жинақтап айтқанда төмендегі ұғымдарға саяды: мифтік уақыт адамдар санасында бірте-бірте қиялға айналып, бір кезде өтіп кеткен «алтын дәурен» туралы ұғымды туғызады, мифологиядағы ұнамды ерлер батырлық эпостың қаһарманына ұласып, аждаһа жалмауыздар зұлым жаулар бейнесіне көшеді, ертегілік, мифтік бейнелер тарихи бейнелерге айналады; рухани өмірдің күрделене түсуіне байланысты алғашқы мифология ыдырап, оның кейіпкерлері бұрынғы «киелі» қалпынан өзгеріп, көркемдік тұлғаға ауыса бастайды; ертедегі жеке мүдде үшін күресетін кейіпкер топ (ру, тайпа, ел) намысын қорғайтын қаһармандар пішініне ие болады; мифтік, ертегілік сарындардың жаңаша жырлануы ел өміріндегі өзгеше жағдайларда, тарихтың тәжірибесін тірілту, еске салу қажеттігі туған кезде тың өріс алды; қаһармандық эпостың жасалуына қуатты негіздің бірі тарихи аңыздар болып есептеледі...» [2, 59 б.], – деп түйіндейді.

Эпостану саласында орыс фольклортану ғылымында эпос табиғатындағы идеологиялық және жанрлық синкретизм мәселелерін қарастырған Е.М.Мелетинскидің орыс былиналарындағы мифтің рөлін қарастырған В.Я.Пропштың қаһармандық жырлар өзегіндегі батырлық ертегінің рөлі жайындағы В.М.Жирмунскиидің пікірлерін негізге ала отырып, Р.Бердібаев, Ш.Ыбыраев, Б.Әзібаева сияқты фольклортанушы ғалымдар да көне эпостың жанрлық ерекшелігі мен оның классикалық эпостың алғашқы арнасы ретіндегі мәнін ашты. Мәселен, қазақ эпосын стадиялық тұрғыдан алғаш қарастырған Р.Бердібаев батырлық жырлардың негізінде жатқан көне ұғымдардың мәнін талдай келіп, архаикалық эпос, ру-тайпалық және мемлекеттік эпос сипаттарын жан-жақты саралап, қаһармандық жырлардың табиғатындағы ерекшелік олардың отаншылдық идеямен суарылғандығы деп атап көрсеткен. Адамзат қоғамы дамуының барлық кезеңінде де рудың, тайпаның, мемлекеттік бірлестіктердің тыныштығын, бүтіндігін қорғау, қастасқан жауды жеңіп, бақытты өмір орнату мәселесінің маңыздылығын тұжырымдайды. Сондай-ақ батырдың ерекше жағдайда өмірге келуі барлық жырда түгел тізіліп, жүйелі баяндала бермейтінін, оның себебі жырдың айтылу дәстүріне, варианттылығына, не қысқарып, не ұлғайып отыратын табиғатына байланысты екендігі жайында [2, 101 б.] және батырдың көмекшілері, өмірлік серігі қандай болу керек дегенге эпос өзгеше мән береді [3].

Ал Ш. Ыбраев «Эпос әлемі» атты монографиясының «Байырғы эпос пен батырлық жырлар» – деп аталатын үшінші тарауында «көне эпос» деген терминді қолданып, батырлық ертегі мен көне эпос арасындағы айырымдық ерекшеліктерді нақтылы мәтіндік мысалдар негізінде талдаған. Ондағы басты ұстанымы: эпос пен ертегідегі оқиғаның сенімділік дәрежесі, болған оқиғаның мезгілдік және мекендік өлшемдеріндегі ерекшеліктер, екі жанрдағы миф функциясының ерекшелігі, көне эпостардағы әйелдерге байланысты сюжеттің көп таралуы, көне эпостардағы үйлену сюжетінің этнографиялық сипатының басымдығы жайында жан-жақты сараланады. Ғалым эпосқа тән көпқабаттылық пен көпсатылықтың эпос дәстүрі үшін заңдылық екенін зерттеп, оның әр түрлі дәрежеде болатындығын тұжырымдап, монументалды үлкен жырлардың көне эпостың дәстүріне сүйену арқылы дамығандығының бес түрлі сипатын жинақтап көрсетеді. «Эпос - тарихты халық санасы лайық түрлендіріп, оқиғаларды құбылтып, халықтың тағдыр-ғалайын, әлеуметтік қарым-қатынасын, дүниетанымын тұтас жинақтайтын көркемдік ізденістердің айрықша бір әсем де әсерлі шежіресі» деп анықтама береді [4, 76 б.].

Мифологиялық кейіпкерлермен айқасқа түсетін және осы арқылы ашыла түсетін батыр бейнесіне құрылған көне эпостар «Мұңлық, Зарлық», «Құбығұл», «Құламерген», «Дотан Құбақанбайұлы» эпостары болып табылады. Олардың көне эпос аталу критерийлерінің бірі де – мифтік кейіпкерлердің болуы, көне дүниетанымдық түсініктер.

Мәселен, «Құламерген» эпосын алайық «Сықырлы күштер туралы көне ұғым жы- рда күрделі ұғым иеленді» [2, 70 б.]. «Құламерген» эпосы көне өркениет пен түсініктерді жеткізуші ретінде көптеген зерттеулерге мысал болды. «Әкесі мен баласының соғысатын жаулары – жер астын мекендейтін жеті басты Жалмауыз, оның балалары – кемпір Құртқа мен Орақ батыр» [5, 277 б.] екені бізді де қызықтыра түседі.

М.Ғабдуллин мен Т.Сыдықовтардың жазған еңбектерінде ертедегі адамдардың тұрмыс тіршілігі шынайы көзқарас тұрғысынан айтыла келіп, жырларда көне халықтың аңшылық кәсібі, дүниеге, жаратылысқа деген көзқарасы, наным-сенімдері берілген деген ой түйінделеді. Сонымен қатар, өз ойларын бекіту мақсатында «Құламерген» жырындағы көне өркениеттік сипаттағы оқиғаларға, аталатын кәсіп пен іс-әрекеттерге талдау жаса- лынады. Мысалға, «Құламерген» эпосын алсақ, зор тартысқа құрылған «Құламергеннің» басты кейіпкерлері әртүрлі ғажайып жағдайларға душар болады, жердің асты-үстін кезіп жүріп, өздерінің ізгі мақсаттарын жүзеге асыру үшін бар күшін салып алысады. Жырдағы Құламерген мен Жоямерген неше түрлі зұлымдыққа қарсы тұрып, жақсылық үшін, шат өмір үшін күреседі. Сықырлы, айлалы мыстан да, оны қолдаушы хан да қаншалықты күшті болғанымен, соңынан жеңіліс табады, оларды әділет үшін күрескен Құламерген жеңеді де, ойлаған мақсатына жетеді. Аталған тұстың эпосында кездесетін Құбығұл тәрізді батырлар да әрі мықты, әрі айлалы, он қолдарынан өнер тамған жігіттер» [6, Б. 32-33] -деп баға бе- реді.

Бұл жырдың қарақалпақ халқында да өзіндік нұсқасы бар. Біздіңше бұл батырлық жырлардағыдай айтылу, жеткізілу негізінде өзгеріске түсіп, бірнеше варианттарының пай- да болуымен ұқсас құбылыс емес. «Қарақалпақ халқында сақталған «Құламерген» мен қа- зақ жырының оқиғалық өрілімін салыстырып қарағанда екеуінің түбірі де, кейіпкерлерінің құрамы да бір бастаудан таралғаны айқын көрінеді» [2, 72 б.], -дейді ғалым Р. Бердібаев. Тек қазақ нұсқасында Жоямергенге қатысты жаңа эпизодтар, жер асты әлемі оқиғаларының қосылғандығымен ерекшеленетінін айтады.

Қазақтың байырғы жырларының үлкені «Мұңлық, Зарлық» екені көп еңбектер- де аталды. Осындай пікірлердің бірін: «Қазақтың эпикалық жырларының ішінде оқиға- лық жағынан ең ескісінің бірі – «Мұңлық, Зарлық». Жырдың кейбір нышандары өте көне дәуірге меңзейді. Зұлымдық иесі мыстан кемпір, алып қара дәу, жас балаларды адамша асырайтын киік бейнелері, аңшылық өмір көріністері исламнан бұрынғы бұлдыр заманнан ауысқан секілденеді» -деп көрсетуі ойымызға үлкен тірек. Аталған көне эпостың үлкен бір ерекшелігі көркемдік кемелдікке қол созуға ұмтылыс дер едік немесе «жырдың әр тұсын- да-ақ іс-әрекеттер логикасы ширақ тартылып, мінез даралауға көп көңіл бөлінгендігін» [2, Б. 77-79] айтуға болады.

Эпоста кездесетін мифтік кейіпкерлер – мыстан кемпір мен дәу бейнесі. Қиял-ға- жайыпқа құрылған сюжетті шығарманың негізгі кейіпкері – Зарлық. Ол алтын айдарлы бо- лып, хан мен қараның қызынан туылған. Оқиғасы заңды түрде, қаһармандық эпостарға тән сарынмен басталғанымен, өзгеше дамиды. Батыр туылысымен зұлым күштерден жапа ше- геді. Басқаша айтқанда, ол «...аты хан баласы дегені болмаса, қиындық үстінде шынығып, мұратқа еңбекпен, ерлікпен жеткен есіл ер. Оның тұлғасы бірнеше асу, тосу кезінде көр- кейе түседі» [2, 80 б.]. Ал, ғалымның: «Қысқасы, ара-арасында ғажайып, керемет «күштер» қатысып отырғаны болмаса, мұнда нағыз реалды өмірдің көріністері мол» -деген пікіріне келісе қоймағанымызбен, онда кейінгі дәуірлердің жемісі болып есептелетін қаһармандық эпостарға тән сюжеттік желілердің барын жоққа шығара алмаймыз.

Осы секілді «Дотан Құбақанбайұлы» жырын өте көне дастандардың бірі деуге әб- ден болады. Бұған алдымен жырдың өз мазмұны анық дәлел болады. Жырда мифтік кей- іпкерлердің қаптаған қалың көші бар. Оларды жағымды, жағымсыз кейіпкерлер деп бөліп, жеке-жеке талдаған жөн. Жырдың көнелігі туралы пікірлер бұған дейін де айтылған. Мәсе-

лен: «Жырдың оқиғалары көне дәуір санасын елестететіні әр тұстан-ақ көрінгендей» [2, 73 б.], -деп бастап, әрі қарай: «Құбақан байдың ұлдары қалыңдық іздеуге бет қойғанда айналада қандай ел бар екенін білмейді. Олар үшін дүние толған жұмбақ, ашылмаған құпия секілді. Бұл арада адам санасының әлемді танымаған балаң кезінің хәлі елес беріп өткендей» [2, 73 б.], -деп, оқиға мазмұнынан ой өрбіту орынды.

Эпостың мазмұны осылайша дами келе «Жырдың соңында есейіп, қайраты толысқан, көптің қамын ойларлық боп кемелдік тапқан Дотанды көреміз» [2, 77 б.]. Жоғарыда көне эпостарда батырдың негізгі жауы тарихпен тіке байласымды қалмақ немесе қызылбас елі еместігін, бірақ аталған эпикалық жаулар мұнда да ұшырасатынын айтқанбыз. Осы туралы зерттеуші Б.У.Әзібаеваның: «Жырда Дотанның жауы бірде мифтік тұлға жалмауыз кемпір, енді бірде эпикалық дұшпан қалмақ болуы шығарманың әр дәуірдің белгілерін қатар сақтағанын, көпқабаттылығын айғақтайды» [5, 281 б.], -деген ғылыми пікірі өте орынды. Осы секілді Құламерген жырындағы өзге жырларда кезікпеген Бұлғар елі қазіргі Болгария екені осыған дейін айтылған болатын. Құламергеннің әйеліне сырттай ғашық болған хан аңшының мекені Ғазар, Қазар теңізіне келеді. Ал, «Қазар» деп отырғанымыз Каспийдің ортағасырлық атауы болып шығады. Демек, қазақ санасында алыс елдер туралы түсінік, хабарлар болғаны анық. Сондай-ақ, оның жырда кезігетін халық болуы көптеген ойларға жетелейді.

Р.Бердібаев «Дотан батыр» жыры да ертегілік сипатымен ерекшеленеді дегендей, онда ертегілерге тән кейіпкерлік құрам бар. Батырдың жолдастары өзінің қырық бауыры емес. Керісінше, ұлы сапарға аттанарда бір атадан туған қырықтан қайыр болмайды. Ал, Дотан соларды аман сақтау үшін де басын қатерге тігеді. Батыр бір өзі жүз кісіге татырлық бірнеше жолдас кезіктіреді.

«Басы «таза» ертегіше басталған «Дотан батырдың» ақыры эпостың деңгейіне көтеріледі, Дотан бір ғана семьясының мүддесімен шектеліп қалмай, ел қамқоры, қорғаны болып та сипатталады» [2, 73 б.].

«Құбығұл» жыры да зерттеуге таптырмас нысан. Онда енді бір мифтік кейіпкерлер қатарын көреміз. «Құбығұлдың Ақбілекті іздеп шыққан сапарында оған жылан, айдаһарлар кездеседі. Жыландарды бастаған «жеті басты айдаһар болады» [2, 87 б.], -дейтұғын пікірлер жыр мазмұнына көз жүгірткенде айқын боп шыға келеді. Бұл кейіпкерлер туралы жеке-жеке талдаулар жүргізетін боламыз.

Енді мифологиялық кейіпкерлерге келсек, жалпы қазақ фольклорында ғана емес, әлемдік фольклордағы мифологиялық кейіпкерлер екіге бөлінеді. Біріншісі – архаикалық мифтерде кездесетін жақсылық ойлаушы кейіпкерлер. Олар фольклорлық кейіпкерлерге көбіне-көп жәрдемшілер. Ал, екінші топқа – адамдарға қастандық ойлаушы, қара ниетті албасты, жезтырнақ, жалмауыз кемпір, мыстан, айдаһар, жалғыз көзді дәу секілді ертегі, батырлық эпостарда кездесетін кейіпкерлер. Кейіннен бұл кейіпкерлер қатарын ислам дінінің келуімен дию, шайтан, пері сияқты кейіпкерлер толықтырды.

Хикаялардағы мифологиялық кейіпкерлер адамзаттың қиялы мен арманының жемісі және қоршаған ортаға деген алғашқы көзқарастары деуге болады. Әрбір дүниенің иесі болады деген қазақ танымын Зеңгі баба, Ойсыл қара секілді төрт түліктің иелерімен де түсіндіруге болады.

Эпостардағы, ертегілердегі батырлардың негізгі күресуші кейіпкерлері мыстан, жалмауыз, жеті басты немесе үш басты айдаһар, диюлар, жалғыз көзді дәу секілді кейіпкерлер болып келеді. Мифтік кейіпкерлер көне эпостарда бірізді суреттелгенімен, әрқайсысының өзіндік даму тарихы, қызметі бар.

Эпостардағы мифтік кейіпкерлер өздеріне тән мекендерінде ұшырасып отырады. Батырлар, әдетте, белгісіз мекенге келгенде барып қана белгісіз құбыжықтарға тап болады. Бұл белгісіз әлемдер туралы көшпелілер санасында ежелден түрлі түсініктер қалыптасып,

уақыт өте келе ертегі, аңыз, эпостарына ептеп еніп отырғанын көреміз. «Дәстүрлі мәдениеттер мәселелерін зерттеуде қарастырылатын басты мәселелердің бірі – көшпелілер мәдениетінің өкілдері ретіндегі ежелгі түркілердің қоршаған әлем туралы түсінігі» [7, 3 б.].

Әлемнің жаратылысы туралы түркі халықтарының мифологиясын сөз етсек тақырыптан ауытқыған болар едік. Алайда осы тақырыпқа қатысты эпостағы ұғымдарды келтіре кету әбден керек. Себебі, мифтік кейіпкерлерді жағымды, жағымсыз деп қана емес, олардың өмір сүретін мекеніне қатысты да бөлуге болады. Осы тұрғыдан алғанда және қаһарман бейнесін ашуда көне эпостарда кездесетін әлемдер туралы сөз ету орынды.

Жалпы мифологияда, түркілік мифологияда, қазақтың ертелік дүниетанымында үш үлкен «әлем» бар. Эпостардағы оқиғалар, іс-әрекеттер осы үш кеңістікте өтеді. Кейде, тіпті 4, 8, 9, әлемдік деңгей бар деп тану да жоқ емес деп көрсететін ғалымдар бар. Мәселен, Р. Әлмұханова: «Әлемдік мифологияда үш әлем туралы түсінік кең тараған. Дегенмен төрт, тоғыз деңгей түрінде тану да кездеседі. Саха фольклорында, мәселен, сегіз деңгей. Бұл түркі халықтарындағы қырық санының көптік мәнді білдірудегі қолданысы сияқты түсіндіріледі» [8, 15], – дегенімен, негізгі түсініктегі әлемдер саны үшеу деп қарастырады. Бұл үш әлем: 1. Аспан әлемі (жоғарғы кеңістік) 2. Жер үсті әлемі (орта кеңістік) 3. Жер асты әлемі (төменгі кеңістік) деп жіктеледі. Ежелгі грек мифологиясында бұл үш кеңістіктің өз билеушілері бар. Мәселен, аспан әлемін бәрінен жоғары, құдіретті Зевс Құдай бейнесінде билесе, су әлемін Посейдон билейді. Жер астында да өзінің өмір сүру ортасы бар, өзен-суы бар. Оның құдайы – Аид.

Әлемдік жаратылыс туралы қазақы түсінікті алғаш талдаған Ш.Уәлиханов. Қазақы қалыптағы түсінік бойынша аспанда да халық бар екені, олар белбеуді басына тағынатыны, жердегі халық белбеуді беліне буынатыны, жер асты халқы белбеулерін аяғына буатыны туралы айта келіп, бұл түсінікті «қазақтардың фантазиясының жемісі» деп бағалаған. Енді, осы бір қазақы түсінік пен эпостарда кездесетін аспан әлемі, жер үсті мен астының мифтік кейіпкерлері өзінше байланыс табатыны таң қалдырады. Мәселен, аспандағы халық белбеуді басына буынатындары бір басы адам кейіптегі, бір басы құстың қалыбындағы самұрық құстардың бітімін сипаттайды деп болжам жасасақ, ал жер бетіндегі белбеуді беліне тағынатын халық – адамдар екені кәміл дүние. Немесе, көне жырлардың бірі «Құламергендегі» жер асты халқының ханы Жыланбектің, сондай-ақ «Ер Төстіктегі» Жылан Бапы хан елінің тұрғындары тұтас жылан кейіптегі адам немесе адам кейіптегі жылан боп келуі белбеуді аяғына тағынуынан екені қисынға келіңкірейді.

Қорытынды. Халық жадындағы жаратылыс туралы осы бір әлемдік мифологиямен ұштасқан, алайда, төл түсініктер мен көзқарас жырдың өне бойында орын алып отыруы әбден заңды. Өйткені жырды, аңызды тудырушы – халық. Көне гректер өз түсінігіндегі әлемді қалай сипаттаса, түркілер де өз түсінігіндегі әлемін жасаған. Олардың қайсысы алғаш жаралған мифологиялық аңыз бен жырлар екенін айту қиын, ал көркемдік қиял тұрғысынан өрлей келе иық тірестіретіні анық. Түркілік мифологияның әлемдік бәсекеде еш жұрттан кеш қалмаған көркем қиял мен алғашқы ой жемістерін көтере жазуға әбден болады. Жалпы айтқанда, көне эпостар көне түсініктер негізінде, қиял мен арман аңсауында туып, сол қалыбын көп өзгертпей бүгінге жеткен. Ол алғашында ерте дүниетанымдық қиялдар негізінде туып, кейіндері алғашқыдай сенімді жоғалтқанымен, ұрпақ тәрбиесі үшін, арман-қиялын шыңдау үшін қызмет атқарып келген. Мифтік кейіпкерлерге қатысты да осыны айтуға болады. Көне мифологияда алғаш туып, кейін алғашқы эпостармен дамып келді. Мифтік кейіпкерлермен күресуші қашанда – адам. Ол өзгермейтін қағида ретінде сақталды.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Қондыбай С. Арғықазақ мифологиясы. 4-ші кітап. / С. Қондыбай - Алматы: Дайк-Пресс, 2004.- 502 б.
- 2 Бердібаев Р. Қазақ эпосы: Жанрлық және стадиялық мәселелер. / Р. Бердібаев - Алматы: Ғылым, 1982. - 232 б.
- 3 Бердібаев Р. Кәусар бұлақ. / Р. Бердібаев - Алматы: Жазушы, 1989. - 237 б.
- 4 Ыбыраев Ш. Қазақтың батырлық жырларының поэтикасы / Ш. Ыбраев // Эпос әлемі. - Алматы: Ғылым, 1993. - 296 б.
- 5 Бабалар сөзі: 100 томдық. Көне эпос. - Астана: Фолиант, 2008. - Т. 52. – 352 б.
- 6 Ғабдуллин М. Сыдықов Т. Қазақ халқының батырлық жыры. / М. Ғабдуллин, Т. Сыдықов - Алматы: Ғылым, 1972. - 338 б.
- 7 Хабижанова Г.Б. Көшпелілердің дәстүрлі мәдениетіндегі мифологиялық кеңістік пен уақыттың құрылымы / Г.Б. Хабижанова // Орталық Азия көшпелілері өркениетінің тарихы. - Алматы: Қазақ университеті, 2015. - Т. 2. - 380 б.
- 8 Әлмұханова Р. Қазақ фольклорындағы антикалық сарындар. / Р. Әлмұханова - Алматы: Арыс, 2009. - 320 б.

Г.Р. Даутова¹, Е. Султан², Л.К. Мейрамбекова³

¹² *Әл-Фараби ат. Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан*

³ *Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан*

Мифические персонажи в архаическом эпосе

Аннотация. Одной из важных категорий во всех жанрах эпоса является подвиг героев и борьба против их врагов. С развитием эпохи, историческими условиями, передача образа врага со временем изменилась. В архаических эпосах, в основном были мифические персонажи, такие как мыстан кемпир, змеи, семиголовые драконы, Тобекоз (одноглазый людоед), тигры, великаны обладающие подлинными качествами. Со временем их заменяют реальные люди, которые сражаются за землю. В статье рассматривается многообразие и развитие образов, борцов с главными героями архаического и героического эпоса. Описывается роль архаических сюжетов и мотивов в создании образа эпического героя. Определяются различные типы противников героя в архаическом эпосе.

Ключевые слова: эпос, архаический эпос, героические эпосы, миф, мифические персонажи, тюркский народ.

G. Dautova¹, Y. Sultan², L.K. Meirambekova³

¹² *Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan*

³ *L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan*

Mythical characters in the archaic epos

Abstract. One of the important categories in all genres of epic is the feat of heroes and the fight against their enemies. With the development of the era, historical conditions, the transfer of the image of the enemy has changed over time. In the archaic epos, there were mainly mythical characters, such as Mystan Kempir, snakes, seven-headed dragons, Tobekoz (the one-eyed cannibal), tigers, giants with authentic qualities. Over time, they are replaced by real people who fight for the land. The article deals with the diversity and development of images, fighters with the main characters of the archaic and heroic epic. The role of archaic plots and motives in creating the image of an epic hero is described. Identifies the different types of enemies in the archaic epic hero.

Key words: epos, archaic epos, heroic epos, myth, mythical characters, Turkic people.

References

- 1 Qondıbay S. Arğıqazaq mifologiyası. 4-ші kitap [Argypitian mythology. Book 4]. / S. Qondıbay (Daik-Press, Almaty, 2004, 502 p.). [in Kazakh]
- 2 Berdibaev R. Qazaq éposı: Janrlıq jáne stadiyalıq máseleler [Kazakh Epic: Genre and Stage Problems]. (Ǵylym, Almaty, 1982, 232 p.). [in Kazakh]
- 3 Berdibaev R. Káwsar bulaq [Kausar Spring]. (Jazwşy, Almaty, 1989, 237 p.). [in Kazakh]
- 4 İbıraev Ş. Qazaqtıñ batırlıq jırlarınıñ poétikası [Poetics of Kazakh heroic poems] // Épos álemi [The epos world]. (Ǵylym, Almaty, 1993, 296 p.). [in Kazakh]
- 5 Babalar sözi: 100 tomdıq. Köne épos 52 tom. [The story of ancestors: 100 volumes. Ancient Epos 52 Volume]. (Foliánt, Astana, 2008, 352 p. [in Kazakh]
- 6 Ğabdıllin M. Sıdıqov T. Qazaq xalqınıñ batırlıq jırı [The heroic song of the Kazakh people]. (Ǵılım, Almaty, 1972, 338 p.). [in Kazakh]
- 7 Xabıjanova G.B. Köşpelilerdiñ dástúrli mádeniätindegi mifologiyalıq keñistik pen waqıttıñ qurılımı [The structure of the mythical space and time in the nomadic culture of nomads], Ortalıq Aziya köşpelileri örkeniätiniñ tarixı [History of civilization of the nomads of Central Asia]. (Qazaq wniwersiteti, Almaty, 2015, (2), 380 p.). [in Kazakh]
- 8 Älmuxanova R. Qazaq folklorındaǵı antikalıq sarındar [Antique Kazakh folklore]. (Arys, Almaty, 2009, 320 p.). [in Kazakh]

Авторлар туралы мәлімет:

Даутова Г.Р. – PhD, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. Әл-Фараби даңғылы 71, Алматы, Қазақстан.

Сұлтан Е. – PhD, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, Құрманғазы көш. 29, Алматы, Қазақстан.

Мейрамбекова Л.К. – PhD, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан.

Dautova G. – PhD, Al-Farabi Kazakh National University, av.al-Farabi 71, Almaty, Kazakhstan.

Sultan Y. – PhD, M.O. Auezov Institute of Literature and Art, Kurmangazy str. 29, Almaty, Kazakhstan.

Meirambekova L.K. – PhD, L.N. Gumilyov Eurasian National University. Satpayev str. 2, Astana, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):

- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail**-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюлуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: KСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16

2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)

3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprteneings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16

2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)

3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Requisites:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16	2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)
	3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 1 (126). - Астана: ЕҰУ. 202-б.
Шартты б.т. - 18,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды